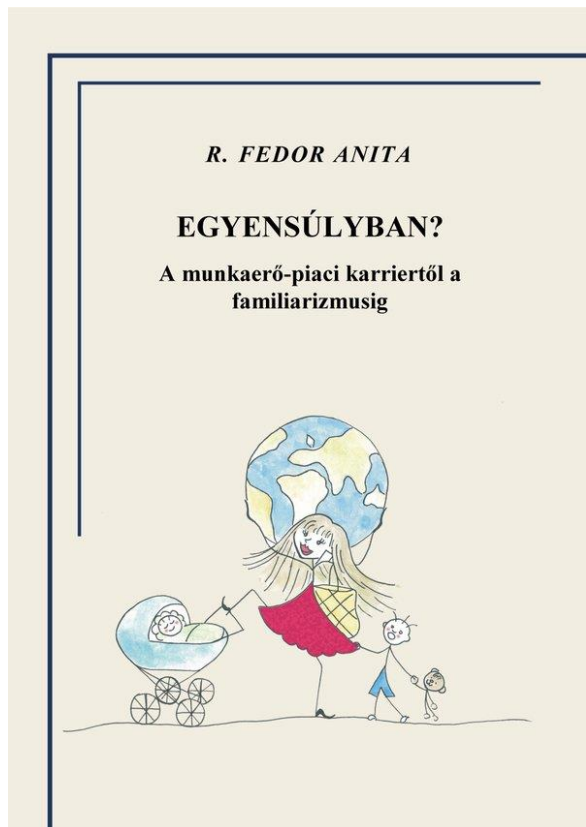

Szigeti Fruzsina: A Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében élő kisgyermekes anyukák munkaerő-piaci (re)integrációja

Könyvismertetés

R. Fedor Anita: EGYENSÚLYBAN? –
A munkaerő-piaci karriertől a familiarizmusig
Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2015

Az EGYENSÚLYBAN? – A munkaerő-piaci karriertől a familiarizmusig című kötet 2015-ben jelent meg a Debreceni Egyetemi Kiadó gondozásában, az ISBN 978-963-318-500-1 nemzetközi azonosítóval. A könyv szerzője R. Fedor Anita (a továbbiakban: a Szerző) a Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar Társadalomtudományi Tanszék docense, a Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar Humán Tudományok Doktori Iskola oktatója.

A Szerző monográfiájának elkészítése során a szociológus, a szociálpolitikus és a neveléstudományi gondolkodásmódot ötvözve lehetővé teszi a multidiszciplinaritást, amely kellőképpen felkelti az Olvasó érdeklődését ahhoz, hogy kézbe vegye a könyvet, s figyelmesen elolvassa a leírtakat.

A kötet sajátossága, hogy a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyére jellemző empirikus vizsgálat eredményeit foglalja össze. Szabolcs-Szatmár-Bereg megye mint terület vizsgálata azért fontos, mert e megye az Észak-Alföld régióban helyezkedik el. A legtöbb mutató szerint –

aktivitási arány, foglalkoztatottsági szint, bruttó és nettó átlagkeresetek nagysága, hátrányos helyzetű gyermekek aránya stb. – az Észak-Alföld régió a kedvezőtlen helyzetű térségek közé tartozik, és az Észak-Alföld régió megyéi közül a legkedvezőtlenebb helyzetben Szabolcs-Szatmár-Bereg megye van.

A monográfia révén az Olvasó képet kap a kisgyermekes nők munkaerő-piaci részvételére és a gyermekgondozást követő munkaerő-piaci (re)integrációjára vonatkozó elméleti keretekről, jogi, pszichológiai, pedagógiai, közgazdaságtani és (család-, valamint nevelés)-szociológiai szempontból egyaránt. Ugyanakkor bepillantást nyer a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében élő kisgyermekes anyukák szociodemográfiai, szociokulturális és gazdasági tényezőibe, valamint információkat szerez arról, hogy az itt élő édesanyúk átlagosan mennyi ideig kívánnak, és ténylegesen meddig tartózkodnak otthon gyermekgondozási szabadságon, és ezt a „szabadságot” milyen tartalommal töltik meg mindennapjaik során. „Csak” gyermekneveléssel és háztartási munkával foglalkoznak, esetleg fizetett munkát (is) végeznek vagy tanulmányokat (is) folytatnak?

A Szerző kutatói alaposságát és precizitását jól szemlélteti egyrészt a könyv átláthatósága, a strukturált felépítés megvalósítása a fejezetek és az alfejezetek használatával, továbbá a többszintű számozás igénybevételével, másrészt a fejezetek és a hozzájuk tartozó tartalmak koherens egymáshoz kapcsolásával.

A kötet nyolc fejezetre tagolódik, amelyeket három fő blokkba, azaz tematikai csoportba lehet sorolni:

1. A konceptuális tárgykörbe az *Elméleti keretek, a Helyzetkép a nők munkaerő-piaci jellemzőiről és a termékenységről* és *A nők munkaerő-piaci jelenlétét és aktivitását alakító közpolitikák elemzése* című fejezetek tartoznak.
2. *A kisgyermeket nevelő nők munkavállalási attitűdjét vizsgáló empirikus kutatás bemutatása*, továbbá az *Azonosságok és különbségek a kisgyermeket nevelő nők munkaerő-piaci visszatérésének a regionális jellemzőiben* elnevezésű részek az empirikus vizsgálat lépéseit, fázisait és eredményeit részletezik.
3. Végkifejletként értelmezhetők *Az eredmények összegzése*, a *Következtetések* és a *Szcenáriók* című fejezetek.

Az első, *Elméleti keretek* megnevezésű fejezetben a Szerző azt részletezi tudományos megfontolásból, hogy a közgazdasági modellekben, a társadalmi tőke elméletben, továbbá a nevelés- és oktatásszociológiai kutatásokban hogyan jelenik meg a munkaerő-piaci szerepvállalás és a gyermekvállalás összehangolása. Szakirodalmi háttér bevonásával választ keres arra a kérdésre, hogy „*a kisgyermekes nők munkaerő-piaci döntéseinek milyen*

motivációs háttere van, milyen megfontolások alapján döntenek és cselekszenek mint gyermeket nevelő munkavállalók” (R. Fedor 2015: 15).

A következő részben – *Helyzetkép a nők munkaerő-piaci jellemzőiről és a termékenységről* – elsősorban a rendszerváltást követő időszak munkaerő-piaci ismérveit ismerheti meg az Olvasó az alábbi kérdések mentén: Hogyan jellemezhető a gazdasági aktivitás? Létezik-e bérkülönbség a férfiak és a nők között? Milyen differenciák érvényesülnek a munkanélküliségi ráta tekintetében? Az egyén gazdasági aktivitását, munkaerő-piaci érvényesülését meghatározó iskolázottsági szintben milyen tendenciák uralkodnak? Mindezek mellett a Szerző megvizsgálja és részletezi a fertilitásra vonatkozó adatokat is, a termékenység alakulását, a teljes termékenységi arányszám változását, a gyermekvállalással kapcsolatos terveket és az azokra vonatkozó megvalósulásokat.

A nők munkaerő-piaci jelenlétét és aktivitását alakító közpolitikák elemzése című fejezet fő kérdésfelvetése, hogy melyek azok az eszközök, amelyek a kisgyermekes nők foglalkoztatásba való be- vagy visszakapcsolódásának nehézségeit enyhítik és javítják mind hazai, mind európai uniós viszonylatban.

A következő egységben, *A kisgyermeket nevelő nők munkavállalási attitűdjét vizsgáló empirikus kutatás bemutatása* című részben a Szerző azt vizsgálja meg – a kvantitatív módszerek tárházába tartozó kérdőívelemzési technikával –, hogy a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében élő, gyermekgondozási szabadságot követően a munka világába már visszatért anyák (dolgozó anyák), és a jelenleg még gyermekükkel otthon lévő (gyeden/gyesen lévő) anyák attitűdjeiben milyen hasonlóságok és különbségek fedezhetők fel. Ennek a kérdésnek a megválaszolásával kapcsolatban a Szerző kétváltozós és többváltozós statisztikai eljárásokat is segítségül hívott, amelyek módszertani ismereteiről és kompetenciáiról ad tanúbizonyságot. A módszerek segítségével sikerült azokat a háttértényezőket feltérképeznie és beazonosítania – életkori hatások, munkaerő-piaci beágyazottság hatása, státuszjellemzők, családi életciklushatás, házastárs/élettárs jellemzői –, amelyek összefüggésben áll(hat)nak a nők munkaerő-piaci visszatérésének szándékával, a „munkakarrier” kialakításának lehetőségével.

Az *Azonosságok és különbségek a kisgyermeket nevelő nők munkaerő-piaci visszatérésének a regionális jellemzőiben* elnevezésű fejezetben a Szerző érdeklődésének középpontjában a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei adatoknak a Magyarországra kiterjedő

kutatás¹ adataival történő összehasonlítása áll. A párhuzamba állított eredmények ismeretében azt állapította meg, hogy a két minta azonosságot mutat a gyerekvállalás és az iskolai végzettség összefüggésének tekintetében, a családtámogatási formák osztályozásának, a munkába állás motivációs tényezőinek és a gyermekgondozási szabadság optimális hosszának megítélésében. Különbséget – az országos és a megyei vélemények között – a párkapcsolatok jogi formájában és a nők munkaerő-piaci visszatérésének időzítésében talált a Szerző.

A korábban már végkifejletként definiált *Az eredmények összegzése, a Következtetések és a Szcenáriók* című részekben a Szerző egyértelműen és közérthetően foglalja össze kutatásának legfontosabb eredményeit, az eredményekből levont következtetéseket, továbbá azokat a szakmapolitikai ajánlásokat, amelyek minden bizonnyal hozzájárulhatnak az anyák munkaerő-piaci hátrányának kezeléséhez.

Összességében a kötet olyan multidiszciplináris írás, melynek segítségével az Olvasó több aspektusból és szemléletmódból megközelítve szerezhet információkat a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében élő kisgyermekes anyukák munka világába történő visszatérésének a racionális kalkulációjáról, a kettős kötődésű karrier kialakításáról (gyermek/család és/vs. munka/jövedelem).

Mindezek értelmében a recenzens javasolja a könyv eredményeinek alapos tanulmányozását és átgondolását azoknak a férjeknek/társaknak, akik egyben édesapák is. Ajánlja nekik, hogy a családon belüli szerepek egyenlőbb megoszlásáról kérdezzék meg feleségüket, mert ezzel elősegíthetik számukra a családi és a munkaerő-piaci szerepek összhangjának megteremtését.

A könyv megrendelhető a Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar Könyvtárában, a következő e-mailen: konyvtar@foh.unideb.hu

¹ 2005-ben az Echo Survey Szociológiai Kutató Intézet országos adatgyűjtést végzett a gyermeket nevelő anyák munkaerő-piaci lehetőségeiről, amely kutatásban a kutatás vezetője Szücs Ildikó volt.